

Левченко А. І.

аспірантка кафедри міжнародних фінансів
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Levchenko Anhelina

Postgraduate Student of the International Finance Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ПРОБЛЕМА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КРАЇН ЄВРОПИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню основних тенденцій та аспектів фінансування інститутів громадянського суспільства як невід'ємної складової частини побудови та формування демократичної держави. Автором на основі статистичної інформації та досліджень міжнародних організацій проаналізовано європейський досвід диверсифікації джерел фінансового забезпечення організацій третього сектору на прикладі таких країн Європи, як Ірландія, Чехія, Естонія та Швеція. Досліджено галузеву структуру фінансової спрямованості надходжень інститутів громадянського суспільства та виявлено основні сфери державного фінансування. Висвітлено вітчизняні реалії фінансової підтримки організацій третього сектору. Здійснено компаративний аналіз забезпечення фінансової стійкості ІГС та запропоновано шляхи вирішення проблеми диверсифікації джерел фінансування організацій третього сектору у досліджуваних країнах.

Ключові слова: інститути громадянського суспільства, демократична держава, фінансова стійкість, організації третього сектору, фінансова підтримка, джерела фінансового забезпечення, тенденції.

Вступ та постановка проблеми. Фінансування інститутів громадянського суспільства (ІГС), що функціонують на глобальному чи регіональному рівні, є значно складнішим, ніж фінансування національних ІГС. Слід зазначити, що кожна країна має власні методи фінансування інститутів громадянського суспільства та особливості розподілу фінансового навантаження між державою й приватними організаціями.

Регулюючи та інституційні механізми як національних, так і глобальних інститутів громадянського суспільства безпосередньо впливають на потенціал фінансування держави та її населення. Крім того, держава відіграє важливу роль як у фінансуванні транснаціональної діяльності, так і у сприянні чи перешкоджанні притоку коштів шляхом установлення різних податкових режимів. Саме тому дослідження особливостей джерел фінансування інститутів громадянського суспільства є необхідною передумовою становлення демократичного світового порядку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження актуальних питань забезпечення фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства здійснили зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема Г. Александрова, О. Пишна [1], О. Дем'янишина, Н. Станіславчук [2], І. Євдокимова, І. Вітковська [3], А. Красносільська [4], Ф. Пінтер [15].

Крім того, численні вітчизняні та міжнародні статистичні дослідження [7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14] аналізують окремі аспекти фінансування інститутів громадянського суспільства. Однак результати таких досліджень досить часто мають фрагментарний характер та швидко втрачають свою актуальність, що обумовлено суттєвими змінами у глобальному суспільстві.

Метою статті є дослідження європейського досвіду забезпечення фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства та виявлення шляхів вирішення проблеми диверсифікації джерел фінансування.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку пошук джерел фінансування та їх «розумна» диверсифікація є надзвичайно важливими аспектами діяльності

інститутів громадянського суспільства (ІГС). Зважаючи на те, що фінансова стійкість і надалі залишається найслабшою стороною організацій третього сектору майже кожної країни, пропонуємо здійснити компаративний аналіз джерел фінансового забезпечення ІГС на прикладі країн Європи.

Аналізуючи джерела фінансування інститутів громадянського суспільства Ірландії, ми виявили, що основу фінансової стійкості ІГС формують державні гранти, гонорари та пожертвування, збір коштів. Однак слід зазначити, що частка кожного джерела фінансування варіюється залежно від сфери діяльності організацій третього сектору, що унаочнено в табл. 1.

Отже, за результатами проведеного дослідження виявлено, що держава є найбільшим джерелом фінансування організацій третього сектору в Ірландії. При цьому протягом 2018 р. більше 260 урядових департаментів та відомств країни надали інститутам громадянського суспільства грантів на суму близько 5,9 млрд. євро.

Однак майже 80% державного фінансування спрямовується переважно на оплату послуг у галузі соціального обслуговування (17%), забезпечення охорони здоров'я (15%), місцевого розвитку (14%), сприяння міжнародному розвитку (12%) та вищої освіти (12%). Найменше уряд Ірландії надає фінансової підтримки інститутами громадянського суспільства, котрі надають професійні послуги (1%) та реалізують власну діяльність у сфері релігії (1%), що унаочнено на рис. 1.

Щодо країн Північної Європи, а саме Швеції, то, проаналізувавши джерела фінансування інститутів громадянського суспільства цієї країни за 2013–2017 рр., ми виявили, що за останні 5 років значних змін у структурі не відбулося. Левова частка доходів ІГС формується за рахунок внесків від державного сектору (в середньому 34%) та від економічної діяльності (в середньому 30%), що зображено на рис. 2.

Загалом фінансова допомога шведським ІГС демонструє висхідну тенденцію, що підкреслює економічне значення інститутів громадянського суспільства у Швеції.

Таблиця 1

Галузева структура джерел фінансування ІГС Ірландії у 2018 р.

Галузь	Державні гранти	Гонорари	Пожертвування та збір коштів	Різне
Соціальні послуги	69%	5%	10%	16%
Охорона здоров'я	63%	15%	4%	18%
Місцевий розвиток, допомога у наданні житла	58%	14%	2%	26%
Міжнародний розвиток	48%	3%	46%	3%
Освіта	47%	32%	3%	18%
Адвокатура, право, політика	39%	37%	14%	10%
Мистецтво, культура, ЗМІ	33%	30%	7%	30%
Навколишнє середовище	16%	33%	16%	35%
Відпочинок та спорт	15%	35%	6%	44%
Філантропія	7%	3%	74%	16%
Професійні послуги	6%	69%	1%	24%
Релігія	5%	15%	58%	22%

Джерело: побудовано автором на основі джерела [11]

Таблиця 2

Джерела фінансування ІГС Естонії у 2009 р., 2013 р., 2017 р.

Джерела фінансування	2017 р.	2013 р.	2009 р.
Членські внески	30%	30%	23%
Економічна діяльність	20%	16%	12%
Місцеве самоврядування	19%	18%	24%
Державні установи	10%	11%	10%
Державні фонди	8%	9%	10%
Пожертви від приватних осіб Естонії	5%	5%	4%
Програми ЄС	4%	5%	10%
Естонські приватні компанії	4%	2%	2%
Іноземні організації	1%	1%	0%
Благодійність	1%	1%	1%
Місцеві фонди	1%	1%	1%
Іноземні пожертви	0%	1%	0%

Джерело: побудовано автором на основі джерела [14, с. 67]

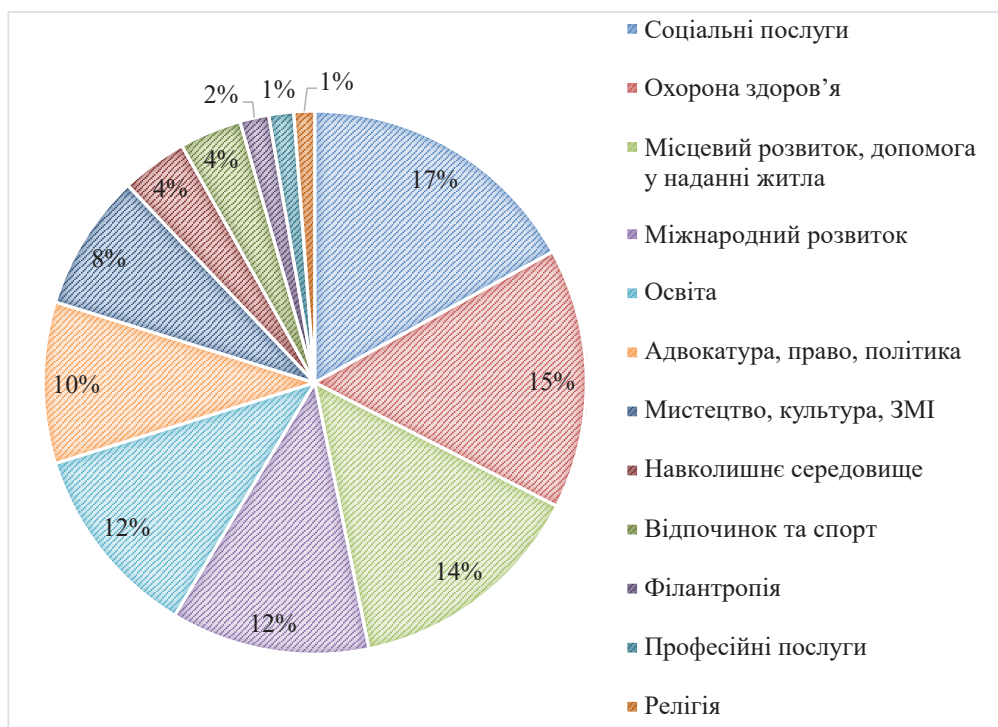

Рис. 1. Секторальна структура державного фінансування інститутів громадянського суспільства Ірландії у 2018 р. [11]

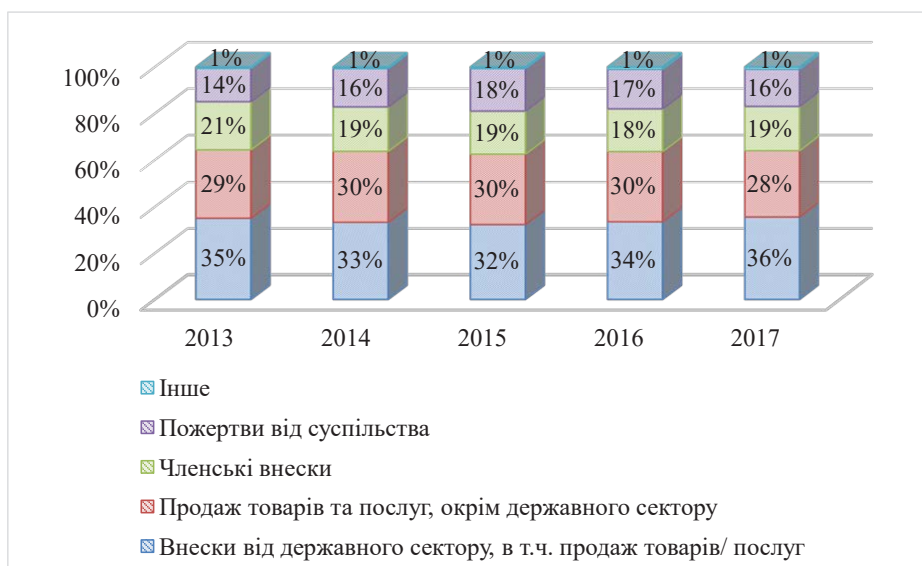

Рис. 2. Динаміка джерел фінансування інститутів громадянського суспільства Швеції за 2013–2017 рр. [6]

Так, у 2017 р. загальний дохід ІГС зріс на 2% порівняно з 2016 р., при цьому у 2015–2016 рр. приріст становив 4% порівняно з попереднім роком.

Отже, Швеція є ще одним яскравим прикладом державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства. Так, станом на 2017 р. загальний дохід шведських ІГС становив 13,2 млрд. євро. При цьому вагому частку коштів, а саме 36% (4,7 млрд. євро), склали саме внески від державного сектору. Найменшим джерелом фінансування шведського третього сектору економіки є пожертви від суспільства, котрі становили лише 16% (2,1 млрд. євро), що унаочнено на рис. 3.

Щодо джерел фінансування інститутів громадянського суспільства Естонії, то третина (33%) ІГС цієї країни мають три та більше джерел фінансування. При цьому основними джерелами фінансування організацій третього сектору Естонії у 2017 р. є членські внески (30%), надходження від економічної діяльності (20%), підтримка з боку місцевих органів влади (19%), фінансування з державного бюджету (10%) та гранти від національних фондів (8%), що унаочнено в табл. 2.

Крім того, дедалі частіше інститути громадянського суспільства Естонії залучають кошти за допомогою краудфандингу. Так, за 2014–2018 рр. понад 17 тис. осіб внесли близько 600 тис. євро до 136 проектів інститутів громадянського суспільства через місцевий портал краудфандингу "Hooandja" [12, с. 89].

У 2017 р. рівень державного фінансування ІГС Естонії суттєво не змінився, а основний бюджет становив приблизно 2,3 млн. євро. Найчастіше державне фінансування реалізується через проекти та гранти. За даними Міністерства внутрішніх справ Естонії, у 2017 р. надходження від економічної діяльності інститутів громадянського суспільства зросли на 9% порівняно з 2016 р., становлячи 145 млн. євро [12, с. 89].

Відсутність фінансової диверсифікації є однією з найбільших проблем, з якими стикаються чеські інститути громадянського суспільства. За даними Статистичного управління Чехії, у 2018 р. ІГС отримали 18 млрд. чесь-

ких крон (690 млн. євро), з яких 424 млн. євро надійшли з державного бюджету (85% від Міністерства праці та соціальних справ, Міністерства освіти, молоді та спорту); 111 млн. євро – від обласних адміністрацій, 154 млн. євро – від місцевих адміністрацій [13]. Як зазначають наведені вище дані, інститути громадянського суспільства Чехії сильно залежать від державних ресурсів.

Міжнародна фінансова підтримка не є основним джерелом фінансування чеських ІГС. За даними статистичного управління Чехії, у 2016 р. чеські інститути громадянського суспільства отримали 1,98 млрд. чеських крон іноземних ресурсів, що демонструє різке зростання порівняно з 2015 р., коли іноземне інвестування становило 223 млн. чеських крон [12].

Щодо України, то фінансова стійкість ІГС у 2018 р. дещо покращилась, оскільки організації третього сектору отримали розширений доступ до фінансових ресурсів як державного, так і приватного секторів.

Згідно з останніми даними Державного комітету статистики України, у 2018 р. надходження інститутів громадянського суспільства становили 270,4 млн. дол. США, що на 1,1% менше, ніж у 2017 р. (270,4 млн. дол. США) [5].

Загалом за 2014–2018 рр. [5; 7, с. 55; 8, с. 25; 9, с. 12; 10, с. 8] надходження інститутів громадянського суспіль-

Рис. 3. Структура джерел фінансування ІГС Швеції у 2017 р. [6]

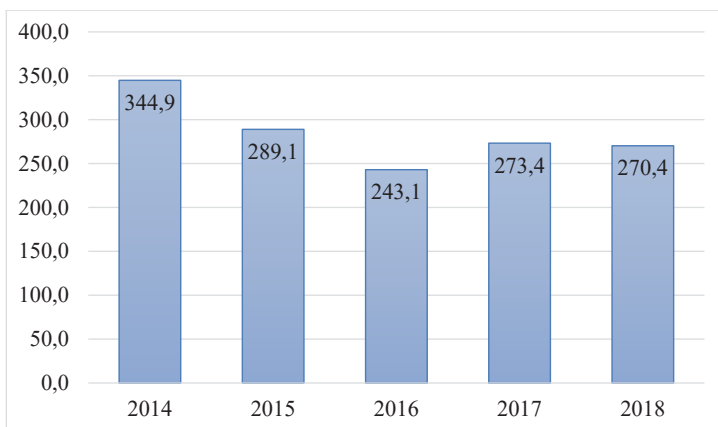

Рис. 4. Динаміка надходжень інститутів громадянського суспільства України за 2014–2018 рр., млн. дол. США

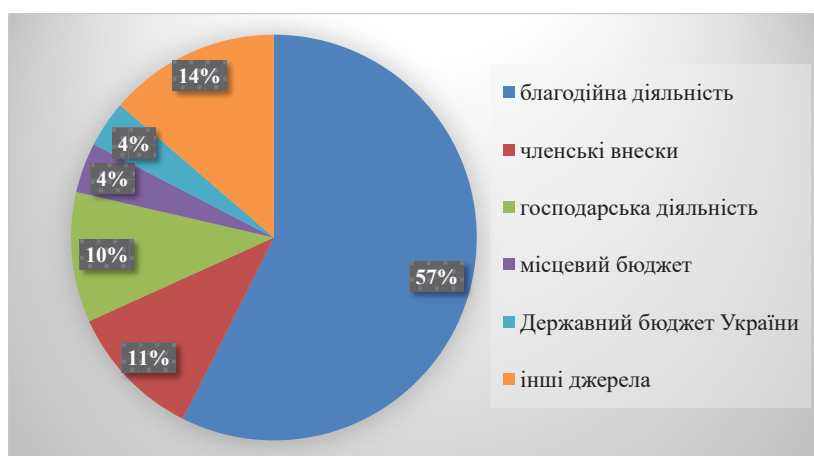

Рис. 5. Структура джерел фінансування інститутів громадянського суспільства України у 2018 р. [5]

ства України були надзвичайно нестабільними, оскільки до 2016 р. демонстрували низхідну тенденцію, а з 2017 р. – висхідну. При цьому слід зазначити, що показник надходжень українських ІГС у 2018 р. не досяг рівня 2014 р., коли організації третього сектору з різних джерел отримали 344,9 млн. дол. США (рис. 4).

При цьому левову частку, а саме 57%, надходжень українських організацій третього сектору формують благодійні пожертви (155,2 млн. дол. США). Також вагомий внесок у забезпечення фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства України здійснюють членські внески, а саме 11% (29,2 млн. дол. США), та надходження від господарської діяльності, а саме 10% (28,1 млн. дол. США).

Найменша кількість коштів на діяльність ІГС виділяється з Державного та місцевого бюджетів (10 млн. дол. США та 10,8 млн. дол. США відповідно), що унаочнено на рис. 5.

Проаналізувавши джерела фінансування інститутів громадянського суспільства України за 2014–2018 рр. [5; 7, с. 55; 8, с. 25; 9, с. 12; 10, с. 8], ми виявили, що за останні 5 років значних змін у структурі надходжень не відбулося. Більше половини (приблизно 54%) доходів організації третього сектору формується за рахунок благодійних внесків. Однак слід зазначити, що це джерело фінансування включає пожертви компаній та приватних осіб, а також міжнародне фінансування (рис. 6).

Висновки. Дослідження основних тенденцій європейського досвіду щодо розподілу джерел фінансування інститутів громадянського суспільства дало змогу виявити проблему їх диверсифікації. У більшості досліджених країн орга-

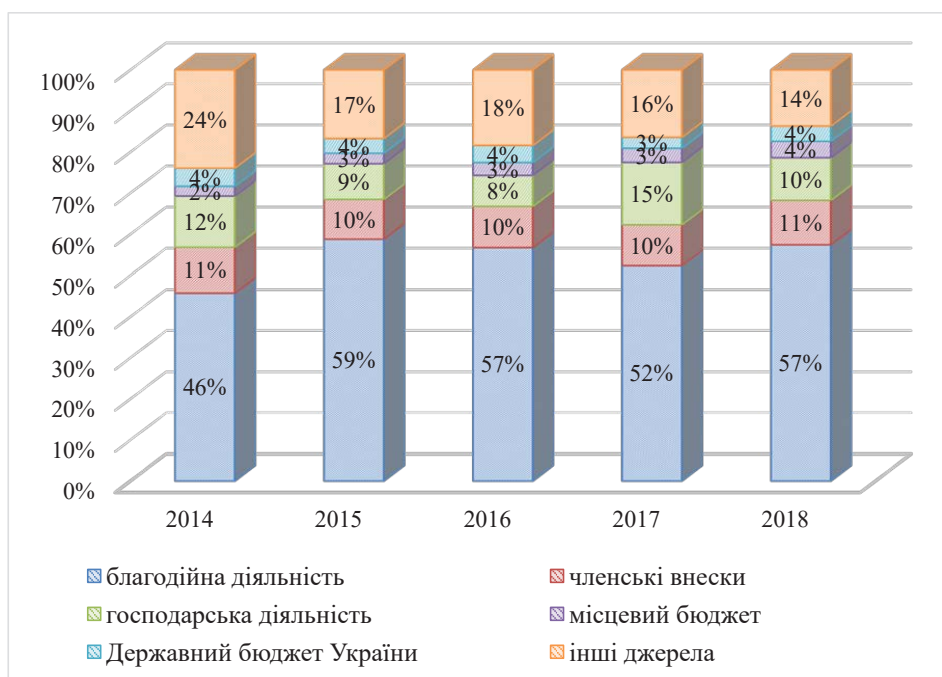

Рис. 6. Динаміка джерел фінансування інститутів громадянського суспільства України за 2014–2018 рр., %

нізації третього сектору фінансуються за рахунок державних внесків та надходжень від здійснення економічної діяльності. Загалом ці джерела фінансового забезпечення ІГС формують 50% від загальних ресурсів, а інша частина розподіляється між благодійними внесками, міжнародним інвестуваннями, внесками індивідів тощо.

Отже, в деяких країнах (Ірландії, Швеції, Естонії) проблема ефективного розподілу фінансових надходжень постає не так гостро, як перед організаціями третього сектору країн Східної Європи (Чехії, України). Так, чеські інститути громадянського суспільства фінансово залежні від державних внесків, тоді як українські ІГС забезпечують власну фінансову стійкість за допомогою благодійних пожертвувань, котрі формують за рахунок пожертву-

вань компаній та приватних осіб, а також міжнародного фінансування.

Таким чином, урівноваження джерел фінансування інститутів громадянського суспільства є нагальною проблемою, для вирішення якої необхідно вжити таких заходів: підвищення обізнаності й довіри до діяльності інститутів громадянського суспільства, за рахунок чого слід стимулювати індивідуальні внески; залучення іноземної фінансової підтримки через участь у міжнародних програмах допомоги; запровадження податкових пільг для приватних підприємств задля залучення до фінансування ІГС; формування електронних платформ, котрі сформулюють умови безпечного дистанційного фінансування; популяризація краудфандингу.

Список використаних джерел:

1. Александрова Г., Пишна О. Напрями вдосконалення фінансової політики стимулювання діяльності громадських організацій в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 457–462. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/79.pdf (дата звернення: 09.09.2020).
2. Дем'янишина О., Станіславчук Н. Фінансування організацій громадянського суспільства в Україні. *Економічні горизонти*. 2017. № 2. С. 53–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_2_11 (дата звернення: 09.09.2020).
3. Євдокимова І., Вітковська І. Тенденції розвитку громадських організацій у сучасній Україні. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2019. Вип. 41. С. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-07> (дата звернення: 09.09.2020).
4. Красносільська А. Публічні гроші для інститутів громадянського суспільства: скільки, для кого, в який спосіб. URL: <http://www.ucipr.org.ua> (дата звернення: 09.09.2020).
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2020).
6. Офіційний сайт статистики Швеції (Statistics Sweden). URL: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NV__NV0117 (дата звернення: 11.09.2020).
7. Про діяльність громадських організацій в Україні у 2014 році : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2015. 145 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (дата звернення: 10.09.2020).
8. Про діяльність громадських організацій в Україні у 2015 році : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2016. 100 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (дата звернення: 10.09.2020).
9. Про діяльність громадських організацій в Україні у 2016 році : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2017. 85 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (дата звернення: 10.09.2020).
10. Про діяльність громадських організацій в Україні у 2017 році : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2018. 75 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_go_2017.pdf (дата звернення: 10.09.2020).
11. Benefacts Report. 2020. URL: <https://www.benefacts.ie/insights/reports/2020/funding> (дата звернення: 11.09.2020).
12. Civil Society Organization Sustainability Index Report. 2018. URL: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/resource-csosi-2018-report-europe-eurasia.pdf> (дата звернення: 11.09.2020).
13. The Report on the State of Civil Society in the EU and Russia. 2018. URL: https://eu-russia-csf.org/wp-content/uploads/2019/04/190327_RU-EU_Report2018_allpages.pdf (дата звернення: 11.09.2020).
14. The Report on the State of Civil Society in the EU and Russia. 2019. URL: https://eu-russia-csf.org/wp-content/uploads/2020/01/20200116_RU-EU_Report2019_online_covers.pdf (дата звернення: 11.09.2020).
15. Pinter F. Funding Global Civil Society Organizations. *Global Civil Society* / ed. H. Anheier, M. Glasius, M. Kaldo. Oxford, UK : Oxford University Press, 2001. P. 197–210.

References:

1. Alexandrova G., Pishna O. (2016) Naprjamy vdoskonalennja finansovoi polityky stymuljuvannja dijaljnosti ghromadsjkykh orghanizacij v Ukrajinі [Directions for improving the financial policy of stimulating the activities of public organizations in Ukraine]. *Ekonomika i suspiljstvo* [Economy and society] (electronic journal), vol. 3. pp. 457–462. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/79.pdf (accessed 09 September 2020).
2. Demyanyshyna O., Stanislavchuk N. (2017) Finansuvannja orghanizacij ghromadjanskogho suspiljstva v Ukrajinі [Financing of civil society organizations in Ukraine]. *Ekonomichni ghoryzonty* [Economic horizons] (electronic journal), no. 2, pp. 53–59. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_2_11 (accessed 09 September 2020).
3. Evdokimova I., Vitkovskaya I. (2019) Tendenciji rozvytku ghromadsjkykh orghanizacij u suchasnij Ukrajinі [Trends in the development of public organizations in modern Ukraine]. *Visnyk KhNU imeni V.N. Karazina* [Bulletin of V.N. Karazin KhNU] (electronic journal), vol. 41, pp. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-07> (accessed 09 September 2020).
4. Krasnosil'skaya A. Publichni ghroshi dlja instytutiv ghromadjanskogho suspiljstva: skiljky, dlja kogho, v jakyj sposib [Public money for civil society organizations: how much, for whom, in what way]. Available at: <http://www.ucipr.org.ua> (accessed 09 September 2020).
5. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 10 September 2020).
6. Official website of Statistics Sweden. Available at: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/START__NV__NV0117 (accessed 11 September 2020).
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2015) Pro dijaljnistj ghromadsjkykh orghanizacij v Ukrajinі u 2014 roci [The activities of public organizations in Ukraine in 2014]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (accessed 10 September 2020).

8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2016) Pro dijaljnistj ghromadsjkykh orghanizacij v Ukrajinі u 2015 roci [The activities of public organizations in Ukraine in 2015]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (accessed 10 September 2020).
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017) Pro dijaljnistj ghromadsjkykh orghanizacij v Ukrajinі u 2016 roci [The activities of public organizations in Ukraine in 2016]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_go_bl.htm (accessed 10 September 2020).
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018) Pro dijaljnistj ghromadsjkykh orghanizacij v Ukrajinі u 2017 roci [The activities of public organizations in Ukraine in 2017]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_go_2017.pdf (accessed 10 September 2020).
11. Benefacts Report (2020). Available at: <https://www.benefacts.ie/insights/reports/2020/funding> (accessed 11 September 2020).
12. Civil Society Organization Sustainability Index Report (2018). Available at: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/resource-csosi-2018-report-europe-eurasia.pdf> (accessed 11 September 2020).
13. The Report on the State of Civil Society in the EU and Russia (2018). Available at: https://eu-russia-csf.org/wp-content/uploads/2019/04/190327_RU-EU_Report2018_allpages.pdf (accessed 11 September 2020).
14. The Report on the State of Civil Society in the EU and Russia (2019). Available at: https://eu-russia-csf.org/wp-content/uploads/2020/01/20200116_RU-EU_Report2019_online_covers.pdf (accessed 11 September 2020).
15. Pinter F. Funding Global Civil Society Organizations. *Global Civil Society* / ed. H. Anheier, M. Glasius, M. Kaldo. Oxford, UK : Oxford University Press, 2001. P. 197–210.

ПРОБЛЕМА ДИВЕРСИФИКАЦИИ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА СТРАН ЕВРОПЫ

Аннотация. Статья посвящена исследованию основных тенденций и аспектов финансирования институтов гражданского общества как неотъемлемой составляющей построения и формирования демократического государства. Автором на основе статистической информации и исследований международных организаций проанализирован европейский опыт диверсификации источников финансового обеспечения организаций третьего сектора на примере таких стран Европы, как Ирландия, Чехия, Эстония и Швеция. Исследована отраслевая структура финансовой направленности поступлений институтов гражданского общества и выявлены основные сферы государственного финансирования. Освещены отечественные реалии финансовой поддержки организаций третьего сектора. Осуществлен компаративный анализ обеспечения финансовой устойчивости ИГО и предложены пути решения проблемы диверсификации источников финансирования организаций третьего сектора в исследуемых странах.

Ключевые слова: институты гражданского общества, демократическое государство, финансовая устойчивость, организации третьего сектора, финансовая поддержка, источники финансового обеспечения, тенденции.

THE PROBLEM OF FINANCIAL SUPPORT SOURCES DIVERSIFICATION OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN EUROPEAN COUNTRIES

Summary. The article demonstrates the feasibility of the investigation the main trends and aspects of civil society organizations funding. In the last few years there has been a growing interest in the third sector organizations as they are fundamental components in the democratic state formation. Under the term “civil society organization” the author understands an umbrella concept that includes non-government organizations, churches, social movements, etc. However, the financial issue is the most important element for each third sector organization. What is more, the number of civil society organizations’ funders can be potentially greater much funding is actually derived from a limited number of big participants or government. Moreover, the question of successful financing is the weakest dimension of civil society organizations in the majority countries. Quite recently, considerable attention has been paid to the diversification of funding sources for the third sector organizations. Furthermore, there are negligible amount of research, which results and conclusions quickly lose their relevance, due to significant changes in global society. As a consequence, the author analyzes the European experience of the financial support of civil society organizations. The article is relying on the relevance official statistical information of Ireland, Czech Republic, Estonia, Sweden, Ukraine and international organizations researches. Nevertheless, it is investigated the sectoral structure of the civil society organizations financial aspects. Additionally, the author also identifies the main areas of public funding, which is necessary to investigate in that countries, where this type of funding sources predominates. Besides, the article analyses the domestic realities of financial support for the third sector organizations. Furthermore, the author provides a comparative analysis of ensuring the financial stability of the civil society organizations. In addition, the ways of solving the problem of financial support sources diversification of civil society organizations are proposed in this research.

Key words: civil society organizations, democratic state, financial stability, third sector organizations, financial support, sources of financial support, trends.